

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii: jak zapewnić przystępną cenowo, stabilną i czystą energię wszystkim miastom i regionom UE

(C/2026/760)

Sprawozdawczynie:	Hanna ZDANOWSKA (PL/EPL), prezydentka Łodzi
Dokumenty źródłowe:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii – Odblokowanie prawdziwego potencjału unii energetycznej w celu zapewnienia przystępnej cenowo, efektywnej i czystej energii dla wszystkich Europejczyków COM(2025) 79 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR)

Ogólne zasady – cele strategiczne

1. Zwraca uwagę, że dostęp do przystępnej cenowo, stabilnej i czystej energii jest podstawą rozwoju gospodarczego i społecznego oraz spójności i konkurencyjności, zasadą przewodnią unijnej polityki energetycznej i warunkiem legitymacji demokratycznej działań UE zmierzających do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Podkreśla, że w okresie transformacji i w obliczu obecnych napięć geopolitycznych UE musi chronić dostępne, niezawodne i głównie krajowe źródła czystej energii, a przy tym wzmacniać spójność i odporność terytorialną oraz pomagać w zmniejszaniu nierówności regionalnych i społecznych. Zaznacza też, że kluczowe znaczenie dla odporności terytorialnej ma zagwarantowanie niezależności energetycznej i zdolności regionów do samodzielnego reagowania na przerwy lub zakłócenia w dostawach energii.
2. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje plan działania Komisji Europejskiej na rzecz przystępnej cenowo energii (dalej: plan działania) jako ważny krok w kierunku kompleksowej i długo oczekiwanej strategii, która obniży koszty energii dla obywateli, zwłaszcza dla słabszych grup społecznych, społeczności i przedsiębiorstw w całej UE – przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw – oraz sektorów, szczególnie tych energochłonnych, a jednocześnie zapewni spójność z celami UE w zakresie energii i klimatu w sposób racjonalny pod względem kosztów, neutralny pod względem technologicznym, odpowiedzialny środowiskowo i sprawiedliwy społecznie.
3. Podkreśla, że neutralność technologiczna odgrywa kluczową rolę w zwiększaniu bezpieczeństwa dostaw energii, unikaniu uzależnienia od jednego dostawcy oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju, odporności na zmianę klimatu, efektywności gospodarczej i sprawiedliwej transformacji. Przypomina także o znaczeniu zapewnienia długoterminowej stabilności, biorąc pod uwagę skalę inwestycji w infrastrukturę energetyczną, a także o potrzebie inwestowania w zróżnicowany portfel zrównoważonych technologii, które umożliwiają regionom racjonalne pod względem kosztów przyjmowanie technologii i rozwiązań systemowych najlepiej dostosowanych do ich potrzeb społecznych, ekonomicznych i ekologicznych oraz możliwości, dzięki czemu energia będzie bardziej przystępna cenowo i dostępna.
4. Podkreśla, że przy wdrażaniu planu działania ważne jest wyważenie krótkoterminowych interwencji, które służą natychmiastowemu obniżeniu kosztów i ochronie gospodarstw domowych i przedsiębiorstw przed wstrząsami cenowymi, oraz długoterminowych środków mających na celu pobudzenie inwestycji w odnawialne źródła energii, inne zrównoważone źródła energii, efektywność energetyczną oraz inteligentne i odporne sieci i infrastrukturę. Zaznacza w tym kontekście potrzebę zwiększenia inwestycji w cyfryzację i inteligentne systemy pomiarowe, aby zoptymalizować zużycie energii i wzmocnić pozycję konsumentów. Z myślą o takiej zmianie systemowej wzywa Komisję, by zainicjowała szeroko zakrojoną refleksję polityczną za pośrednictwem białej księgi oraz by zbadała potencjał stosowania lokalizacyjnych cen krańcowych w UE z myślą o stymulowaniu wdrażania odnawialnych źródeł energii i inteligentnych powiązań międzysystemowych oraz jednocześnie zmniejszeniu ogólnych kosztów wytwarzania energii i ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych.
5. Z zadowoleniem przyjmuje siedem konkretnych działań Komisji Europejskiej mających na celu pilne obniżenie cen energii, opartych na APAE, i wzywa do przejrzystości i silnego wielopoziomowego sprawowania rządów, zwłaszcza w zakresie wykorzystania funduszy spójności UE, procedur wydawania pozwoleń oraz planowania transgranicznych połączeń międzysystemowych i sieci krajowych.

6. Z zadowoleniem przyjmuje proponowaną przez Komisję zmianę Europejskiego prawa o klimacie w celu ustanowienia unijnego celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2040 r. Podkreśla, że ten cel, któremu powinny towarzyszyć wspomagające warunki dla obywateli i przemysłu, musi być realizowany w sposób gwarantujący konkurencyjność i długoterminową stabilność w UE. Podkreśla, że analizy przeprowadzone przez uznane ośrodki badawcze wskazują na znaczne różnice między państwami członkowskimi pod względem narażenia na negatywne skutki transformacji. Dodaje, że również w celu zapewnienia przystępnej cenowo energii w całej UE cel na 2040 r. – zarówno pod względem poziomu, jak i realizacji – musi w pełni odzwierciedlać sprawiedliwy podział kosztów, a także różne punkty wyjścia i różny potencjał poszczególnych państw członkowskich oraz regionów znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji lub zależnych od węgla w kontekście sprawiedliwej transformacji.

7. Zaleca dodanie środkom dotyczącym przystępności cenowej energii wymiaru terytorialnego, aby zapewnić wszystkim miastom i regionom, w tym obszarom wiejskim, wspiarskim, górskim i najbardziej oddalonym oraz tym, które z uwagi na swoje oddalenie nie są w stanie podłączyć się do sieci na kontynencie, jak również społecznościom samowystarczalnym energetycznie, ukierunkowane wsparcie dostosowane do ich szczególnych ograniczeń, luk infrastrukturalnych i dostępnych zasobów. Zwraca uwagę, że władze lokalne i regionalne – jako poziom sprawowania rządów najbliższy obywatelom – odgrywają zasadniczą rolę w realizacji planu działania zgodnie z krajowymi wyzwaniem, zdolnościami, potrzebami i kontekstami społeczno-gospodarczymi.

8. Wyraża zadowolenie w związku z zaproponowanym przez Komisję Europejską pakietem dotyczącym sieci energetycznych. Apeluje, by pakiet ten koncentrował się nie tylko na budowie nowej infrastruktury, ale również na optymalizacji całego systemu energetycznego, w tym na zdecentralizowanych rozwiązaniach w zakresie elastyczności, innowacyjnych centrach energetycznych i zintegrowanych sposobach podejścia do planowania.

9. Podkreśla, że oprócz producentów energii, operatorów systemów przesyłania i dystrybucji oraz władz europejskich i krajowych także władze lokalne i regionalne ponoszą odpowiedzialność za zapewnianie stabilnej i przystępnej cenowo energii gospodarstwom domowym, przedsiębiorstwom i konsumentom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, a także za ochronę i modernizację istniejącej infrastruktury energetycznej oraz za rozwój nowej infrastruktury. Zaznacza, że władze lokalne i regionalne także zarządzają publicznym zasobem mieszkaniowym, systemem lokalnego ogrzewania, transportem lokalnym i miejskim planowaniem przestrzennym, a każda z tych dziedzin ma bezpośredni wpływ na zużycie energii. Dodaje, że władze lokalne i regionalne mają wyjątkową możliwość, by mobilizować społeczności lokalne, dbać o udział obywateli w transformacji i ich akceptację dla tego procesu oraz odgrywać kluczową rolę w przeciwdziałaniu dezinformacji i fałszywym informacjom powiązanym z tym procesem. Podobnie uznaje za niezbędne, by władze regionalne miały jasno określone kompetencje i zasoby umożliwiające im zarządzanie sytuacjami wyjątkowymi w zakresie energetyki i zapewnianie ciągłości zaopatrzenia w energię na szczeblu lokalnym.

10. Wzywa do wzmocnienia lokalnych sieci, usług doradczych i komunalnych operatorów energetycznych jako kluczowych czynników umożliwiających przystępne cenowo i zrównoważone dostawy energii.

11. Podkreśla znaczenie systemowego podejścia do zarządzania, które dostosowuje europejski, krajowy i lokalny proces decyzyjny, oraz apeluje o długoterminową wizję UE dotyczącą alternatywnych nośników energii, w tym wodoru, w ramach której sieci zdecentralizowane uznaje się za infrastrukturę krytyczną.

12. Zaznacza, że do osiągnięcia transformacji energetycznej na dużą skalę niezbędne jest zmobilizowanie rocznie ponad 660 mld EUR w latach od 2026 do 2030 oraz 695 mld EUR rocznie w latach od 2031 do 2040 ⁽¹⁾. Podkreśla, że chociaż lokalne inicjatywy obywatelskie przyczyniają się do rozwoju zielonej energii, będzie to wymagać – oprócz zaangażowania instytucji demokratycznych i publicznych – odpowiedniego włączenia sektora prywatnego odpowiedzialnego za 80 % emisji CO₂ w UE.

13. Akcentuje znaczenie wzmocnienia wielopoziomowego sprawowania rządów, w ramach którego władze lokalne i regionalne nie tylko działają jako podmioty wdrażające, ale również współtworzą unijną i krajową politykę energetyczną. Wzywa do zapewnienia władzom lokalnym i regionalnym kompetencji, umiejętności, zasobów i wsparcia instytucjonalnego niezbędnych do pełnego zaangażowania ich w planowanie i wdrażanie zarówno krótkoterminowych, jak i strukturalnych środków służących osiągnięciu celów UE w zakresie energii i klimatu.

14. Wzywa do sprawnego kontynuowania prac nad odpowiednimi przepisami i szybkiego ich wdrożenia w celu ukończenia prawdziwej unii energetycznej we wszystkich jej pięciu wymiarach na długo przed 2030 r., aby zapewnić wszystkim Europejczykom przystępność cenową, konkurencyjność, bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój oraz chronić obywateli przed nadmiernymi kosztami dostaw. Odnotowuje utworzenie przez Komisję w czerwcu Grupy Zadaniowej ds. Unii Energetycznej i podkreśla znaczenie uwzględnienia lokalnego i regionalnego punktu widzenia w kluczowych obszarach działalności grupy zadaniowej (takich jak szybsze wydawanie pozwoleń, zapewnienie lepszych połączeń sieciowych zarówno w państwach członkowskich, jak i między nimi oraz pełna integracja lokalnej infrastruktury energetycznej). W związku z tym wzywa do włączenia przedstawiciela KR-u w jej prace.

⁽¹⁾ Sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej na 2025 r.

Bezpieczeństwo energetyczne i odporność energetyczna

15. Podkreśla, że wykorzystywanie przez Rosję dostaw energii jako broni miało poważny wpływ na państwa członkowskie UE, ich regiony i miasta, spowodowało poważne kryzysy gazowe w 2006 i 2009 r. oraz zaostrzyło kryzys energetyczny w 2022 r., który poważnie osłabił przystępność cenową energii dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w UE. Podkreśla, że pełnoskalowa wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie nieodwracalnie zmienia stosunki energetyczne UE i jej państw członkowskich z Rosją. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek ustawodawczy Komisji w sprawie stopniowego i skoordynowanego odchodzenia od importu gazu ziemnego i ropy naftowej z Rosji. Jest to kluczowy krok we wdrażaniu planu działania, gdyż zapewni bardziej stabilne, przewidywalne i przystępne cenowo dostawy energii. Komitet wzywa Parlament Europejski i Radę do szybkiego zakończenia negocjacji w sprawie tego rozporządzenia.

16. Zgadza się, że odpowiednia ocena wielkości importu energii z Rosji jest warunkiem wstępnym stopniowego wyeliminowania tej zależności. Wyraża ubolewanie z powodu ciągłego wybielania importu energii z Rosji i podkreśla potrzebę większej przejrzystości na unijnym rynku energii. Wzywa państwa członkowskie do publikowania danych na temat pochodzenia importowanego, wywożonego i zużywanego rosyjskiego gazu oraz wzywa do stosowania wszelkich środków przeciwko wybielaniu rosyjskiego importu energii. Zauważa, że odpowiednie obowiązki sprawozdawcze określone w rozporządzeniu (UE) 2024/1787⁽²⁾ w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym mogą przyczynić się do osiągnięcia tego celu.

17. Przypomina, że energia jest podstawową potrzebą. Podkreśla, że stopniowe wycofywanie importu energii z Rosji musi być wspólnym wysiłkiem gwarantującym, że żadne państwo członkowskie, przedsiębiorstwo ani żadne gospodarstwo domowe nie zostaną pominięte. Zaznacza, że państwa członkowskie nie są w jednakowej sytuacji, by stopniowo wycofywać import energii z Rosji w taki sam sposób, i w związku z tym wzywa do silnej solidarności między nimi, a także do odpowiednich środków wsparcia ze strony Komisji, tak aby zapewnić sprawiedliwą i skoordynowaną transformację.

18. Podkreśla potrzebę priorytetowego traktowania odporności infrastruktury energetycznej z uwzględnieniem wniosków wyciągniętych z rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie. Uważa, że o odporności nowych zasobów energetycznych należy myśleć już na etapie projektowania, uwzględniając m.in. ewentualne zagrożenia wojskowe i ekstremalne zdarzenia pogodowe.

19. Wzywa do wzmocnienia regulacji, nadzoru i przejrzystości inwestycji państw trzecich w krytyczną infrastrukturę energetyczną i przedsiębiorstwa w celu ochrony strategicznej autonomii, ochrony wrażliwych technologii i wzmocnienia odporności systemu energetycznego UE.

Neutralność technologiczna ze szczególnym uwzględnieniem szczytowego zapotrzebowania na energię

20. Apeluje, aby w unijnej systematyce nie wykluczano stosowania w transporcie biogazu i biopaliw ciekłych spełniających regulowane kryteria zrównoważonego rozwoju i aby jednocześnie zapewniono równe warunki działania dla bioenergii i biodrobin plastiku odnośnie do wykorzystania i dostępności biomasy w ramach ogólnej polityki. Ponadto należy zachęcać do efektywnego odzysku energii ze spalania odpadów, które nie nadają się do recyklingu, z należyтым uwzględnieniem innowacji i rozwoju w dziedzinie recyklingu odpadów.

21. W tym kontekście podkreśla rolę spalania odpadów komunalnych w znacznym wzmocnieniu lokalnej niezależności energetycznej, zapewnieniu stabilnej, przystępnej cenowo i pozyskiwanej lokalnie energii elektrycznej i ciepła, a także w przyspieszeniu transformacji energetycznej. Zaznacza, że dzięki przekształceniu odpadów resztkowych w niezawodną energię obciążenia podstawowego instalacje te pomagają utrzymać ceny przystępne dla konsumentów, a także zrównoważyć systemy ciepłownicze, zwiększając ich stabilność i odporność.

22. Apeluje o opracowanie regulacji rynku energii elektrycznej w UE, z większym naciskiem na szczytowe zapotrzebowanie na energię, np. poprzez nieuznawanie mechanizmów zdolności wytwórczych za pomoc państwa. Należy jednocześnie zapewnić sprawne funkcjonowanie systemu energetycznego bez zakłócania konkurencji.

23. Apeluje o szybkie wdrożenie energetyki odnawialnej, z należyтым uwzględnieniem przepustowości sieci i niezależnej od pogody mocy szczytowej, ale także warunków i ograniczeń istniejącej infrastruktury, zwłaszcza na wyspach i w regionach najbardziej oddalonych.

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1787 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniające rozporządzenie (Dz.U. L, 2024/1787, 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj>).

24. Wzywa do dostosowania unijnych przepisów budowlanych (załącznik I do dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków) w celu zapewnienia, aby środki promujące energię słoneczną na miejscu były uzupełniane rozwiązaniami, które skutecznie zmniejszają sezonowe szczytowe zapotrzebowanie na energię w budynkach, przy jednoczesnym utrzymaniu silnego wsparcia dla zdecentralizowanego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

Wylimitowanie ubóstwa energetycznego

25. Zwraca uwagę, że zasadniczo ubóstwo energetyczne jest często aspektem ogólnego ubóstwa, któremu należy zaradzić w ramach polityki społecznej, edukacyjnej i zatrudnienia. W walce z ubóstwem energetycznym programy informacyjne dotyczące edukacji, spraw społecznych i społeczności muszą odgrywać bardziej znaczącą rolę, zwłaszcza wśród grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji cyfrowej, aby zapewnić wszystkim dostęp do energooszczędnych rozwiązań.

26. Podkreśla, że dostęp do przystępnej cenowo energii jest nie tylko kwestią gospodarczą, ale też podstawowym prawem socjalnym. W obliczu rosnących cen energii i w ramach sprawiedliwej transformacji energetycznej pilnie potrzebne są bardziej ambitne działania przeciwko ubóstwu energetycznemu, które dotyka ponad 47 mln Europejczyków. Zwraca także uwagę na rosnące wyzwanie związane z falami upałów i ubóstwem energetycznym w okresie letnim, wymagające szczególnych środków dostosowawczych i ukierunkowanego wsparcia.

27. Z zadowoleniem przyjmuje ogłoszenie przez Komisję zamiaru przedstawienia pakietu energetycznego dla obywateli do końca 2025 r. Podkreśla, że ten pakiet powinien priorytetowo traktować wzmocnienie pozycji i ochronę konsumentów energii, zarówno indywidualnych odbiorców, jak i społeczności, a także zachęcać do rozwoju modeli prosumenckich i społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej, promować elektryfikację zorientowaną na konsumenta i wspierać wysiłki dekarbonizacyjne regionów górniczych w okresie transformacji. Wzywa do większego wsparcia na rzecz dzielenia się energią i uczestnictwa obywatelskiego jako czynników umożliwiających lokalną odpowiedzialność i akceptację transformacji.

28. Zwraca uwagę, że wysokie koszty początkowe niezbędnych renowacji budynków i działań służących poprawie efektywności energetycznej w nieproporcjonalny sposób uderzają w gospodarstwa domowe o niskich dochodach i dotknięte ubóstwem energetycznym. Apeluje o ukierunkowane środki lokalne, takie jak miejskie programy renowacji, pożyczki o zerowym oprocentowaniu, wsparcie dla projektów energetycznych kierowanych przez społeczność i spółdzielni mieszkaniowych, taryfy socjalne i bezpośrednia pomoc finansowa, taka jak bony energetyczne dla gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji. Podkreśla, że – oprócz tych środków – promowanie niskich inwestycji i łatwe do wdrożenia rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej mogą zapewnić natychmiastową i trwałą pomoc oraz poprawić skuteczność, zwłaszcza w przypadku gospodarstw domowych o ograniczonej zdolności do większych renowacji.

29. Zwraca uwagę na stan zasobów mieszkaniowych na obszarach wiejskich i ogromny potencjał poprawy sytuacji w tej dziedzinie. Przypomina, że środki wspierające odbudowę mieszkań na obszarach wiejskich nie tylko przyczyniają się do poprawy efektywności energetycznej budynków, ale również stanowią odpowiedź na wyzwanie, jakim jest wyludnianie, gdyż pomagają utrzymać ludność na tych obszarach. Wzywa w związku z tym do ustanowienia specjalnych programów wsparcia dla obszarów wiejskich, które uwzględnią wyzwania i bariery stojące przed tymi obszarami podczas renowacji mieszkań.

30. Podkreśla, że aby skuteczność i akceptacja społeczna tych środków były większe, powinny je opracowywać władze lokalne i regionalne. Potrzebne jest stabilne współfinansowanie unijne i krajowe, pozwalające uniknąć przenoszenia kosztów na już przeciążone budżety lokalne.

31. Popiera obejmujące wszystkie sektory podejście do osiągnięcia ambitnych celów klimatycznych UE na lata 2030 i 2050. Zwraca uwagę na prognozy, zgodnie z którymi koszty transportu i ogrzewania mogą wzrosnąć o 30–40 % do 2030 r. ze względu na system handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do sektora budynków i sektora transportu drogowego (ETS2). Wzywa do ponownej oceny skutków społecznych, terytorialnych i politycznych tego systemu. Ostrzega, że wdrożenie ETS2 w jego obecnej formie i z obecnym harmonogramem, bez odpowiednich mechanizmów zapobiegawczych i kompensacyjnych, może – zamiast wysłać przedsiębiorcom i obywatelom jasne sygnały cenowe skłaniające do ograniczenia emisji CO₂ – spowodować gwałtowny wzrost ubóstwa energetycznego, zwłaszcza w niektórych miastach i regionach, co będzie miało poważne konsekwencje społeczne i może podważyć zaufanie publiczne do polityki klimatycznej i UE. Przede wszystkim wzywa do uwzględnienia przejściowych dotacji kosztów ETS2 dla konsumentów prywatnych używających gazu ziemnego do ogrzewania i zastosowań termicznych do czasu, aż dopasowane zostaną sieci dystrybucji energii elektrycznej, by sprostać zapotrzebowaniu na elektryfikację, bądź zapewni się alternatywne dostawy biometanu.

32. Apeluje o ogólnounijne ramy analizy kosztów i korzyści społecznych przy wyborze między rodzajami infrastruktury (energia elektryczna, wodór, ciepło) i proponuje utworzenie specjalnego instrumentu finansowania potencjalnie powiązanego z dochodami z ETS w celu wspierania zdecentralizowanych i innowacyjnych projektów sieciowych o wyraźnej unijnej wartości dodanej.

33. W związku z tym jest zaniepokojony opóźnieniem w wielu państwach członkowskich w przygotowaniu instrumentów niezbędnych do wykorzystania Społecznego Funduszu Klimatycznego i opracowania planów społeczno-klimatycznych. Zauważa, że w swojej ocenie krajowych planów w dziedzinie klimatu i energii z maja 2025 r. Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie, by przyspieszyły przygotowania i by odpowiednio zaangażowały w opracowywanie tych instrumentów władze lokalne i regionalne z ich bezpośrednią wiedzą na temat podatności na zagrożenia na szczeblu terytorialnym. Ponownie apeluje o to, by władze lokalne i regionalne bezpośrednio zarządzały co najmniej 35 % środków Społecznego Funduszu Klimatycznego, gdyż poprawi to ukierunkowanie i skuteczność działań. Jest zdania, że konieczna jest realistyczna ocena, czy ten fundusz w obecnej formie będzie wystarczający do zrównoważenia nieproporcjonalnego wpływu ETS na grupy i obszary znajdujące się w trudnej sytuacji.

34. Wzywa Komisję do stworzenia przestrzeni dla eksperymentów regulacyjnych, takich jak modele piaskownicy, aby przyspieszyć wdrażanie innowacyjnych rozwiązań energetycznych oraz uprościć procedury wydawania pozwoleń środowiskowych w strefach przyspieszonego rozwoju, zwłaszcza w przypadku projektów na małą skalę i projektów o niewielkim wpływie.

35. Zwraca uwagę, że brak wiarygodnych informacji i wykluczenie cyfrowe często jeszcze pogarszają ubóstwo energetyczne. Wzywa do promowania wiedzy i umiejętności związanych z energią na szczeblu lokalnym i regionalnym, w tym w szkołach. Komisja i państwa członkowskie powinny zapewnić wytyczne i finansowanie w celu rozszerzenia działalności punktów kompleksowej obsługi utworzonych zgodnie z dyrektywą w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, aby umożliwić gospodarstwom domowym, w szczególności tym w najtrudniejszej sytuacji i na obszarach wiejskich, a także małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP), jako konsumentom i prosumentom energii, podejmowanie świadomych i korzystnych decyzji.

36. Wzywa państwa członkowskie do aktywnego uczestnictwa w unijnym Centrum Doradztwa ds. Ubóstwa Energetycznego, do wzmocnienia wsparcia lokalnego, wymiany najlepszych praktyk i zwiększenia zdolności władz lokalnych i regionalnych do skutecznej pomocy gospodarstwom domowym znajdującym się w trudnej sytuacji. Jak podkreślono w przyjętej przez Europejski Komitet Regionów opinii w sprawie struktury rynku energii elektrycznej, takie skoordynowane wysiłki i wymiana wiedzy mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia przystępności cenowej energii i stabilności systemu we wszystkich regionach.

37. Zaleca poprawę dostępu do danych systemu energetycznego, w tym metadanych dotyczących emisji CO₂ i przepływów energii, oraz wzywa do ogólnounijnej standaryzacji cyfrowych bliźniaków w celu wsparcia strategicznego planowania przestrzennego i rozwoju sieci na szczeblu władz lokalnych i regionalnych.

38. Podkreśla, że trzeba dalej zwiększać wsparcie dla regionów i miast poprzez inicjatywy takie jak oferowane przez Europejski Bank Inwestycyjny europejskie wsparcie energetyki na poziomie lokalnym (ELENA). Zachęca państwa członkowskie, by ustanowiły podobne programy pomocy dla opracowywania projektów na szczeblu lokalnym i regionalnym, w pełni wykorzystujące dostępne finansowanie unijne i krajowe.

Finansowanie przystępnej cenowo transformacji energetycznej

39. Podkreśla, że transformacja energetyczna wymaga znacznych, długoterminowych inwestycji, na zwrot z których trzeba poczekać, co może zwiększyć poziom długu publicznego. Zauważa, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i finansowymi większość władz lokalnych i regionalnych nie jest w stanie samodzielnie finansować transformacji, w tym współfinansowania potrzebnego do uzyskania unijnych dotacji. Bezpośrednio ogranicza to ich zdolność do dostarczania przystępnej cenowo energii gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom. Komitet podkreśla w związku z tym, że trzeba ustanowić nowe mechanizmy w celu zmobilizowania znacznych inwestycji prywatnych.

40. Wzywa państwa członkowskie do dostosowania ich przepisów fiskalnych i budżetowych, aby umożliwić władzom lokalnym i regionalnym inwestowanie w transformację energetyczną. Podkreśla, że trzeba wyłączyć takie inwestycje z limitów zadłużenia gmin lub traktować je bardziej elastycznie, tak by nie zniechęcać do realizacji niezbędnych projektów na rzecz przystępnej cenowo energii, efektywności energetycznej i lokalnej samodzielności. Niektóre państwa członkowskie wprowadziły już większą elastyczność fiskalną w odniesieniu do inwestycji w dziedzinie energii i klimatu, co może posłużyć za przykład dla innych.

41. Podkreśla, że kluczową rolę w zapewnianiu stabilnych dostaw energii ze źródeł odnawialnych i zmniejszaniu narażenia na zmienność cen odgrywają długoterminowe umowy zakupu energii elektrycznej. Apeluje o szersze stosowanie takich umów przez władze lokalne i regionalne oraz o udział przedsiębiorstw komunalnych w handlu na giełdach energii – są to narzędzia mogące zapewnić przystępną cenowo i zrównoważoną energię na szczeblu lokalnym. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia sprzyjających ram regulacyjnych i pomocy technicznej dla władz lokalnych i regionalnych, by mogły skutecznie korzystać z tych instrumentów i dzięki temu poprawiać bezpieczeństwo energetyczne i stabilność dostaw energii dla obywateli i przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP.

42. Wzywa państwa członkowskie, by wspierały władze lokalne i regionalne w rozwijaniu strategicznych partnerstw publiczno-prywatnych (PPP), których celem jest ulepszenie zarówno rozwiązań opartych na technologii, jak i tych opartych na zasobach przyrody, a także zwiększenie skali ekosystemów innowacji, przedsiębiorczości i transferu technologii, przy jednoczesnej poprawie efektywności energetycznej i odporności w różnych sektorach i na różnych terytoriach w całej UE.

43. Zauważa, że wiele władz lokalnych i regionalnych musi radzić sobie, mając do dyspozycji ograniczony budżet i realizując konkurujące ze sobą priorytety, co ogranicza ich zdolność do przeprowadzenia transformacji ekologicznej. Ostrzega, że bez dostępnego specjalnego finansowania, w tym na szczeblu UE, dysproporcje lokalne i regionalne mogą się pogłębiać. Podkreśla w związku z tym, że transformacja energetyczna musi być jednym z głównych priorytetów w kolejnych wieloletnich ramach finansowych (WRF) (2028–2034) i że wsparcia trzeba udzielać w sposób neutralny pod względem technologicznym, zrównoważony, racjonalny pod względem kosztów i systemowy, zapewniając dostosowanie do celów w zakresie neutralności klimatycznej i przystępności cenowej energii oraz unikając inwestycji, które grożą długoterminowym uzależnieniem od wysokoemisyjnych źródeł energii. Działaniami tymi trzeba objąć wytwarzanie, magazynowanie, przesył i dystrybucję. Zaznacza w szczególności, że należy wspierać inwestycje w dekarbonizację systemów ciepłowniczych, a także w sieci elektroenergetyczne jako dobro publiczne, w tym w regionalną infrastrukturę rezerwową taką jak mikrosieci i rozproszone systemy konsumpcji własnej, zwiększające odporność na przerwy w dostawach energii, oraz zwiększyć wsparcie finansowe na modernizację i rozbudowę lokalnych i regionalnych sieci dystrybucyjnych, jeśli nie jest to możliwe w sposób komercyjny i bez nadmiernego obciążania użytkowników końcowych kosztami tych inwestycji. Władze lokalne i regionalne powinny być w pełni upodmiotowione i powinny dysponować odpowiednimi zasobami, ponieważ są kluczowymi partnerami w kształtowaniu i wdrażaniu kolejnych WRF. Wyraża zaniepokojenie, że we wnioskach przedstawionych przez Komisję Europejską w połowie 2025 r. brak jest odpowiednich przepisów, które miałyby to zapewnić. Ponawia apel o bezpośrednie fundusze dla władz lokalnych i regionalnych na finansowanie projektów Zielonego Ładu.

Dekarbonizacja sektora ogrzewania i chłodzenia oraz reforma ETS

44. Podkreśla, że chociaż systemy ciepłownicze zapewniają przystępne cenowo i bezpieczne ciepło i ciepłą wodę dla około 67 mln Europejczyków na szczeblu lokalnym i regionalnym, gminom często brakuje zasobów finansowych i technicznych niezbędnych do modernizacji i dekarbonizacji infrastruktury, przyłączenia źródeł odnawialnych i utrzymania cen na stabilnym poziomie. Należy dalej badać i wspierać potencjał małych reaktorów modułowych w zakresie dekarbonizacji systemów ciepłowniczych, na który zwrócono uwagę w przykładowym programie energetyki jądrowej (PINC), pod warunkiem, że uwzględniona zostanie potrzeba zajęcia się problemami z bezpieczeństwem, nierozwiązaną kwestią odpadów nuklearnych i potrzebą zrównoważonego pozyskiwania paliwa jądrowego. Komitet apeluje o stworzenie na szczeblu unijnym i krajowym otoczenia regulacyjnego sprzyjającego inwestycjom w zrównoważone systemy ogrzewania, także poprzez mechanizmy wsparcia i uproszczenie procedur. Wzywa Komisję do odpowiedniego uwzględnienia tego w przyszłej strategii w zakresie ogrzewania i chłodzenia.

45. Wzywa do ustanowienia wiążących ram UE w celu stopniowego wycofania wszystkich bezpośrednich i pośrednich dopłat do paliw kopalnych – przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego, przystępności cenowej energii i konkurencyjności – oraz realokacji tych środków na priorytety sprawiedliwej transformacji, w tym na transport publiczny, efektywność energetyczną i wsparcie dla gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, z uwzględnieniem specyfiki technologicznej, sektorowej i regionalnej.

46. Apeluje o stopniowe wycofanie przydziału bezpłatnych uprawnień do emisji dla systemów ciepłowniczych po 2030 r. w ramach EU ETS oraz o przedłużenie funduszu modernizacyjnego na okres po 2030 r. Państwa członkowskie powinny wspierać władze lokalne i regionalne, w tym finansowo, we wdrażaniu lokalnych planów w zakresie ogrzewania i chłodzenia zgodnie z dyrektywą w sprawie efektywności energetycznej. W ramach zbliżającego się przeglądu ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych Komisja powinna podnieść progi dopuszczalnej intensywności pomocy, aby mobilizować finansowanie inwestycji w systemy ciepłownicze.

47. Zauważa, że chociaż EU ETS jest kluczowym narzędziem polityki klimatycznej UE, a opłaty emisyjne wzrosły w ostatnich latach do bezprecedensowego poziomu, niezbędna jest głębsza reforma EU ETS w celu zmniejszenia zmienności cen oraz zapewnienia bezpieczeństwa i transformacji we wszystkich państwach członkowskich, miastach i regionach, zgodnie z planem działania. Apeluje o skuteczny mechanizm działania w razie nadmiernych zmian cen zgodnie z art. 29a. Podkreśla również, że włączenie spalania odpadów komunalnych mogłoby przynieść pewne korzyści dla środowiska poprzez stworzenie bodźców do zapobiegania powstawaniu odpadów oraz do recyklingu.

48. Podkreśla, że w całym unijnym prawodawstwie – w szczególności w ramach ETS i dyrektywy w sprawie energii odnawialnej – trzeba zadbać o spójną certyfikację zrównoważonego rozwoju i spójną weryfikację ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do instalacji wykorzystujących biomasę. Dochody z aukcji w ramach ETS powinny być przeznaczane na konkretne programy dekarbonizacji. Komitet ponawia tu apel o to, by władze lokalne i regionalne bezpośrednio zarządzały 20 % tych dochodów.

49. Podkreśla, że modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych w państwach członkowskich ma zasadnicze znaczenie dla zaspokojenia rosnącego zapotrzebowania na energię ze źródeł odnawialnych, a także dla zapewnienia połączenia z projektami przemysłowymi, które – oprócz przyczyniania się do tworzenia lokalnego bogactwa – umożliwią pokrycie kosztów rozwoju sieci. Zauważa jednocześnie, że ograniczenia przesyłowe utrudniają gospodarstwom domowym dostęp do odnawialnej energii elektrycznej, a władzom lokalnym i regionalnym – promowanie transformacji energetycznej.

Ograniczenie biurokracji i przyspieszenie transformacji

50. Podkreśla, że chociaż ochrona środowiska, łagodzenie zmiany klimatu, bezpieczeństwo energetyczne, przystępność cenowa i konkurencyjność muszą pozostać w centrum polityki energetycznej UE, osiągnięcie tych celów wymaga pilnego uproszczenia procedur administracyjnych, aby przyspieszyć rozwój projektów dotyczących zrównoważonej energii, w przypadku których kluczowe znaczenie mają pewność inwestycji i jasne ramy czasowe.

51. Akcentuje potrzebę uproszczenia, standaryzacji, usprawnienia i przyspieszenia procesu wydawania pozwoleń na projekty dotyczące infrastruktury energetycznej i sieci energetycznych, magazynowania i energii odnawialnej, ponieważ obciążenia administracyjne nadal stanowią dużą barierę dla terminowej realizacji takich projektów, co skutkuje wyższymi kosztami dla deweloperów, utraconymi możliwościami inwestycyjnymi, opóźnieniem dekarbonizacji i zagrożeniem przeciążenia sieci. Ostrzega również, że przeciążenie lokalnych i regionalnych sieci dystrybucji energii blokuje nowe inwestycje, co oznacza, że ich modernizacja i wzmocnienie muszą być traktowane priorytetowo jako warunek niezbędny transformacji energetycznej. Wzywa w związku z tym do sklasyfikowania projektów dotyczących energii odnawialnej jako leżących „w nadrzędnym interesie publicznym” zgodnie z wytycznymi UE. Ponadto wzywa do szybkiego wdrożenia „obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych”, o których mowa w dyrektywie w sprawie energii odnawialnej (RED III), a także apeluje o to, by procedury wydawania pozwoleń i oceny oddziaływania na środowisko były proporcjonalne do skali i profilu ryzyka projektów, w tym by istniała możliwość wyłączenia z wymogów lub uproszczenia wymogów dla projektów OZE o małej skali i niewielkim wpływie. Jednocześnie należy zapewnić wystarczająco dużo czasu na lokalne i regionalne procesy demokratyczne, aby umożliwić stosowanie rozwiązań dostosowanych do warunków lokalnych i akceptowalnych na szczeblu lokalnym.

52. Akcentuje potrzebę ustanowienia usprawnionego cyfrowego systemu wydawania pozwoleń, aby zminimalizować przeszkody administracyjne oraz umożliwić społecznościom lokalnym i administracjom publicznym przyspieszenie procesu wydawania pozwoleń poprzez zadbanie o to, by był on bardziej skuteczny, przejrzysty i partycypacyjny.

53. Podkreśla, że wymogi dotyczące wydawania zezwoleń i wymogi regulacyjne dotyczące infrastruktury energetycznej powinny być proporcjonalne do wielkości i zdolności przedsiębiorstw i lokalnych operatorów, tak aby mniejsze gminy i regionalni dostawcy energii nie byli nadmiernie obciążani finansowo.

54. Z zadowoleniem przyjmuje zamiar dokonania przez Komisję przeglądu ram zamówień publicznych, które obecnie ograniczają zdolność władz lokalnych i regionalnych do uczestnictwa w organizacjach zajmujących się rozproszonym wytwarzaniem i zużyciem energii, w tym w społecznościach energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej i programach współpracy. Wzywa Komisję do dostosowania przepisów dotyczących zamówień publicznych, aby umożliwić władzom lokalnym, zwłaszcza w miastach, zapewnienie dostępu do przystępnej cenowo energii, co zwiększy odporność lokalnych gospodarek i obniży koszty usług publicznych świadczonych przez nie na rzecz obywateli, przemysłu i przedsiębiorstw.

Wspieranie lokalnych gospodarek i MŚP

55. Podkreśla, że MŚP są szczególnie narażone na niestabilne ceny energii, które mogą zagrozić ich konkurencyjności i tworzeniu miejsc pracy. W ramach planu działania trzeba zatem zadbać o to, by środki dotyczące przystępności cenowej energii dotyczyły nie tylko gospodarstw domowych, ale obejmowały też małe przedsiębiorstwa we wszystkich państwach członkowskich, miastach i regionach. Władze lokalne i regionalne mogą odegrać istotną rolę w ułatwianiu MŚP udziału w społecznościach energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej, systemach spółdzielczych i platformach wspólnych zamówień, które to struktury umożliwiają tym przedsiębiorstwom korzystanie ze stabilnych i przystępnych cen energii.

56. Podkreśla, że MŚP – z uwagi na ich duży potencjał innowacyjny – odgrywają kluczową rolę w transformacji energetycznej i wdrażaniu Paktu dla czystego przemysłu. Wzywa w związku z tym do zapewnienia MŚP równego dostępu do nowych instrumentów finansowych zaproponowanych przez Komisję w następnych WRF. Zwraca uwagę, że kryteria własności publicznej nie mogą wykluczać lokalnych przedsiębiorstw świadczących usługi publiczne z możliwości finansowania ani z dostępu do środków zmniejszania obciążeń administracyjnych dostępnych dla MŚP.

Zdolności, umiejętności i lokalne rynki pracy

57. Zauważa z zaniepokojeniem, że niedobory kapitału ludzkiego i niewystarczająca konkurencyjność wynagrodzeń w sektorze publicznym utrudniają planowanie i realizację lokalnych projektów energetycznych. Podkreśla w tym kontekście znaczenie wspierania skutecznego wdrażania planu działania na szczeblu lokalnym i regionalnym. Wzywa do opracowania na szczeblu UE i państw członkowskich programów i inicjatyw na rzecz budowania zdolności – obejmujących środki na rzecz szkolenia, zatrudniania i zatrzymywania wykwalifikowanych pracowników – w celu wzmocnienia administracji lokalnej i regionalnej, tak aby władze lokalne i regionalne były w stanie dostarczać obywatelom przystępne cenowo i zrównoważone rozwiązania w zakresie energii.

58. Podkreśla potrzebę wyposażenia lokalnej siły roboczej w umiejętności niezbędne w transformacji energetycznej, w szczególności poprzez zmianę i podnoszenie kwalifikacji. Wzywa do zwiększenia unijnych i krajowych inwestycji w kształcenie zawodowe, programy na rzecz umiejętności ekologicznych promujące kreatywność i innowacje społeczne oraz w programy wspierania zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem regionów górniczych w okresie transformacji, obszarów zależnych od energochłonnych gałęzi przemysłu i obszarów stojących przed strukturalnymi wyzwaniami na rynku pracy, zwłaszcza w regionach znajdujących się w pułapce niedoboru talentów⁽³⁾. Wzywa Komisję do zadbania o aktywne zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w unię umiejętności, z uwagi na ich szczególną zdolność do identyfikowania lokalnych luk w wiedzy. Podkreśla również rolę publicznych służb zatrudnienia i regionalnych instytucji edukacyjnych jako kluczowych partnerów w rozwoju umiejętności ekologicznych.

59. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne, działające za pośrednictwem swych agencji energetycznych, odgrywają kluczową rolę we wspieraniu lokalnych zielonych rynków pracy i tworzeniu ośrodków szkoleniowych we współpracy z instytucjami edukacyjnymi i lokalnym przemysłem. Apeluje o odpowiednie finansowanie unijne i krajowe, a także pomoc techniczną, aby wspierać gminy w opracowywaniu inicjatyw w zakresie zielonych miejsc pracy i tworzeniu obserwatoriów umiejętności w celu monitorowania potrzeb rynku pracy i przewidywania przyszłego zapotrzebowania.

Bruksela, dnia 10 grudnia 2025 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Regionów
Kata TÛTTÛ

⁽³⁾ „Wykorzystanie potencjału talentów w regionach Europy”, COM(2023) 32 final.